

PAPER DETAILS

TITLE: HEKIMIN GERÇEK VEKÂLETSİZ İŞ GÖRMEDEN KAYNAKLANAN SORUMLULUGU

AUTHORS: Musa Furkan SAHİN

PAGES: 135-168

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/766873>

HEKİMİN GERÇEK VEKÂLETSİZ İŞ GÖRMEDEN KAYNAKLANAN SORUMLULUĞU

*Legal Liability of the Physician Stemming from
Agency without Authority*

Musa Furkan ŞAHİN*

Öz

Hekimin hastaya yaptığı tıbbi müdahaleyi hukuka uygun kılan, hastanın bu müdahale için gösterdiği rızadır. Ancak, acil tıbbi müdahalelerde veya tıbbi müdahalenin genişletilmesinin gerektiği hâllerde, hastadan rıza alınması mümkün olmayabilir. Bu tür vakalarda, hastanın varsayılan iradesinin hekimin tıbbi müdahalesinin gerçekleşmesi yönünde olacağı kabul ediliyorsa; hekimin, hastanın rızasını aramaksızın bu müdahaleyi gerçekleştirmesi gerekir. Hekimin bu müdahaleden kaynaklanan sorumluluğu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 526. maddesi ve devamında düzenlenen vekâletsiz iş görme hükümlerine göre belirlenir. Gerçek vekâletsiz iş görme, iş görenin, yetkili veya yükümlü olmadığı bir hukuki işlem veya eylemi, iş sahibinin menfaatine veya varsayılan iradesine uygun olarak gerçekleştirmesidir. Bu çalışmada, hekimin hastaya gerçek vekâletsiz iş görme kapsamındaki tıbbi müdahaleleri ve bu müdahalelerden kaynaklanan sorumluluğu incelenmektedir.

* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, e-posta: musafurkan.sahin@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7277-1013.

Makale Gönderim Tarihi: 02.07.2019.

Makale Kabul Tarihi: 21.07.2019.

Anahtar Kelimeler: Vekâletsiz İş Görme, Hukuki Sorumluluk, Hekim, Tıp Hukuku, Acil Tıbbi Müdahale, Müdahalenin Genişletilmesi.

Abstract

The element that makes a physician's medical intervention lawful is the consent of the patient for this intervention. However, it may not be possible to have patient's consent in case of emergency medicine practice or when medical intervention requires to be extended. Under the circumstances, the physician shall perform the medical intervention without obtaining patient's consent, if it is assumed that presumed will of the patient will be for physician's intervention. Liability of the physician stemming from this intervention shall be determined according to Art. 526 ff of Turkish Code of Obligations No. 6098. Agency without authority is the agent's conduct of a legal transaction or action, which the agent is not authorized or obliged to perform, in accordance with the principal's best interest and presumed will. In this study, medical interventions of the physician to the patient within the scope of agency without authority and liability of the physician stemming from these interventions are examined.

Key Words: Agency without Authority, Negotiorum Gestio, Legal Liability, Physician, Emergency Medicine Practice, Extended Operations.

I. GİRİŞ

Hekimler, insanların hastalıklarının teşhisi ve bu hastalığın tedavisi için tıbbi bazı uygulamalar yapmakla yükümlüdürler. Ancak hekimler, mesleklerini yerine getirirken farklı sebeplerle hastalara zarar verebilmektedirler. Hekimlik mesleğinin insan sağlığına ilişkin olması; aynı zamanda yapılan hataların hayati sonuçlar doğurması, hekimin verdiği zararlardan sorumlu tutulmasını gerektirmektedir.

Hekimin sorumluluğunun kaynağı sözleşme veya haksız fiil olabildiği gibi, sözleşme öncesi görüşmelerdeki davranışları da olabilir. Bunların dışında, hekim ile hasta arasında öncesinde hiçbir ilişki bulunmamasına rağmen, hekim, hastaya müdahalede bulunabilir. Bu son durumda hekim ile hasta arasında gerçek vekâletsiz iş görme ilişkisi doğar ve hekimin sorumluluğu vekâletsiz iş görme hükümlerine göre belirlenir. Vekâletsiz iş görme, Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 526 vd.'nda düzenlenmektedir.

II. GERÇEK VEKÂLETSİZ İŞ GÖRME KAVRAMI

A. Genel Olarak

Türk Borçlar Kanunu'nun "*Özel Borç İlişkileri*" başlıklı ikinci kısmının onuncu bölümü "*Vekâletsiz İşgörme*" başlığını taşımaktadır. Bu bölüm, TBK m. 526-531'i kapsamaktadır. Söz konusu maddelerde esas olarak gerçek vekâletsiz iş görmeye değinilmektedir. Sadece TBK m. 530, gerçek olmayan vekâletsiz iş görmeye ilişkindir.

B. Gerçek Vekâletsiz İş Görmenin Tanımı

Gerçek vekâletsiz iş görme, Türk Borçlar Kanunu'nda tanımlanmamıştır. "*İşin görülmesi*" başlıklı TBK m. 526'da, "*Vekâleti olmaksızın başkasının hesabına işgören, o işi sahibinin menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak görmekle yükümlüdür.*" ifadesiyle gerçek vekâletsiz iş görme açıklanmaktadır. Buna göre, gerçek vekâletsiz iş

görmeden söz edilebilmesi için iş görenin bu işi başkasının hesabına görmesi gerekmektedir. Bu hükümdeki “vekâleti olmaksızın” ibaresinden ise iş görenin hukuken bu işi görmekle yetkili ve yükümlü olmaması anlaşılmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda, gerçek vekâletsiz iş görme, başka bir kişi olan iş sahibinin menfaatine veya varsayılan iradesine uygun olarak, iş görenin yetkili veya yükümlü olmadığı bir hukuki işlemi veya eylemi gerçekleştirmesidir.¹

C. Gerçek Vekâletsiz İş Görmenin Unsurları

Gerçek vekâletsiz iş görmeden bahsedilebilmesi için bazı unsurların mevcut olması gerekir. Bu unsurlar; başkasına ait bir işin olması, işin başkasının işini görme iradesiyle yapılması, iş görenin vekâ-

¹ Halûk Tandoğan. *Vekâletsiz İş Görme* (İstanbul: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1957), 74; Fikret Eren. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Yetkin, 2016), 829; Cevdet Yavuz, Faruk Acar ve Burak Özen. *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (İstanbul: Beta, 2014), 1360; Aydın Zevkliler ve Emre Gökyayla. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (Ankara: Turhan, 2018), 637; Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)* (Ankara: Adalet, 2017), 805; Mehmet Demir. *Hekim ve Hastane Yönünden Tıbbi Sorumluluk Hukuku* (Ankara: Yetkin, 2018), 248; Mehmet Demir, “Hekimin Hukuksal Sorumluluğunun Kaynakları ve Özel Hastane – Kamu Hastanesi Ayrımı,” iç. Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, ed. Mehmet Ünal, Veysel Başpınar, Hasan Seçkin Ozanoğlu ve Süleyman Yılmaz (Ankara: Seçkin, 2009), 269; Zarife Şenocak. *Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu* (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1998), 102; Sera Reyhani Yüksel, “Hekimin Vekâletsiz İş Görmeden Doğan Sorumluluğu,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 21, no. 2 (2015): 797; Merter Özay. *Estetik Amaçlı Müdahalelerde Hekimin Hukuki Sorumluluğu* (Ankara: Yetkin, 2006), 104; Öztürk Aydın. *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk* (İstanbul: Legal, 2014), 131; Turan Ateş. *Hekimlerin Cezai ve Hukuki Sorumlulukları* (İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2007), 26; Hasan Tahsin Gökcan. *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk* (Ankara: Seçkin, 2013), 919; Utku Saruhan. *Gerçek Vekâletsiz İşgörüme* (Ankara: Yetkin, 2018), 62; Aykut Cemil Aykın, “Hekimin Sorumluluğu ve Bu Kapsamda Vakıf Üniversite Hastanelerinde Çalışan Hekimlerin Durumu” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Üniversitesi, 2015), 181; Yahya Kazık, “Özel Hukuk Açısından Muayenehane ve Özel Hastanede Verilen Tıbbi Yardımlarda Hekimin Sorumluluğu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, 2002), 37.

letin olmaması ve işin iş sahibinin yasaklamasına aykırı olarak gerçekleştirilmemesidir.

Başkasına ait bir işin olması, iş görenin kendi hesabına değil de iş sahibinin hesabına yaptığı işlere ilişkin unsurdur. Bu unsurun gerçekleşmesi için başkasına ait bir işin yapılması gerekir. Bu iş, hukuki veya maddi bir fiil olabilir.²

İşin, iş sahibinin varsayılan iradesine ve menfaatine olması gerekir. Ancak iş sahibinin ve iş görenin ortak yararı bulunan bir iş söz konusuysa; hangi tarafın daha üstün yararı bulunduğu tespit edilmelidir. İş sahibinin yararının daha üstün olması, fiilin gerçek vekâletsiz iş görme niteliğinde olması için yeterlidir.³ Bununla beraber, iş, başkasının işini görme iradesiyle yapılmalıdır. Buna göre, iş gören, başkasının işini yaptığını bilmeli ve işi onun menfaatine gerçekleştirmelidir. İş görenin iradesi önemli olduğundan, bu unsurun sağlanabilmesi için iş görenin ayırt etme gücünün mevcut olması gerekir.⁴

İş görenin vekâleti olmaması ile kast edilen; işin, iş gören ile iş sahibi arasında daha önceden kararlaştırılmış olmamasıdır. Tanım-

² Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 95; Eren, *Borçlar Özel*, 832; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1360; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 638; Esat Arsebük, *Borçlar Hukuku* (Ankara: Güney, 1950), 536; Necip Bilge, *Borçlar Hukuku – Özel Borç Münasebetleri* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1971), 326; Aydoğdu ve Kahveci, *Sözleşmeler Hukuku*, 805; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 102; Reyhani Yüksel, “Vekâletsiz İş Görme,” 797; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 26; Hüseyin Can Aksoy, “Vekaletsiz İş Görende İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı Mıdır?,” *Ankara Barosu Dergisi*, no.1 (2017): 96-97; Pınar Uzun Şenol, “Vekaletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu,” *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, no. 3 (2014): 296; H. Gökçe Özdemir, *Roma ve Türk Hukuklarında Vekaletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio)* (Ankara: Seçkin, 2001), 94.

³ Eren, *Borçlar Özel*, 832; Aksoy, “İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci,” 100; Uzun Şenol, “İş Görenin Hukuki Durumu,” 297.

⁴ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 157; Eren, *Borçlar Özel*, 833; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1361; Bilge, *Özel Borç Münasebetleri*, 327; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 638; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 102; Reyhani Yüksel, “Vekâletsiz İş Görme,” 797; Kirkit, *Hukuka Uygunluk*, 65; Uzun Şenol, “İş Görenin Hukuki Durumu,” 298; Özdemir, *Vekaletsiz İş Görme*, 111-112.

da da bahsedildiği gibi, gerçek vekâletsiz iş görmede, işi gören, yetkili veya yükümlü olmadığı bir işi gerçekleştirmektedir.⁵

Gerçek vekâletsiz iş görmeye ilişkin son unsur, işin iş sahibinin yasaklamasına aykırı olarak gerçekleştirilmemesidir.⁶ İş sahibinin yasaklamasına rağmen işin görülmesi hâlinde gerçek olmayan vekâletsiz iş görme söz konusu olur.⁷

D. Gerçek Vekâletsiz İş Görmenin Niteliği

Gerçek vekâletsiz iş görmenin tarafları arasında kanuni bir borç ilişkisi kurulur. Bu ilişkinin niteliği tartışmalıdır. Bu konuda doktrinde, sebepsiz zenginleşme,⁸ hukuki fiil⁹ ve hukuki işlem olmak üzere farklı görüşler bulunmaktadır.¹⁰ Katıldığımız görüşe göre, gerçek vekâletsiz iş görme, sözleşme benzeri ilişkidir.¹¹ Her

⁵ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 132; Eren, *Borçlar Özel*, 833; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1361; Arsebük, *Borçlar Hukuku*, 539; Bilge, *Özel Borç Münasebetleri*, 326; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 638; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 102; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 797; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 26; Ecem Kirkit, *Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu* (Ankara: Adalet, 2016), 65; Aksoy, "İş Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci," 98; Uzun Şenol, "İş Görenin Hukuki Durumu," 297; Özdemir, *Vekaletsiz İş Görme*, 105.

⁶ Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1361-1362.

⁷ Açıklamalar için bkz. II/E.

⁸ Kemaleddin Birsan, *Borçlar Hukuku Dersleri – Borçların Genel Hükümleri* (İstanbul: Fakülteler, 1967), 17-18.

⁹ Özdemir, *Vekaletsiz İş Görme*, 89.

¹⁰ Söz konusu görüşler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 40ff.; Saruhan, *Gerçek Vekâletsiz İş Görme*, 53ff.

¹¹ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 54; Eren, *Borçlar Özel*, 830; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1362; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 103; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 798; Ferhat Canbolat, "Kamu Hastanesinde Yapılan Tıbbi Müdahalede Hekimin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğunun Dayanağı," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 80 (2009): 169; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 26; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 39; Aksoy, "İş Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci," 101. Roma hukukunda vekâletsiz iş görmenin (negotiorum gestio) sözleşme benzeri (quasi contract) olduğu kabul edilmektedir, Paul Koschaker ve Kudret Ayiter, *Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi, 1993), 254.

ne kadar gerçek vekâletsiz iş görmede taraflar arasında işin görülmesi için bir sözleşme ilişkisi bulunmasa da; iş sahibinin varsayılan iradesi ile iş görenin iradesi uyuşmaktadır. İş gören, iş sahibinin menfaatine uygun bir fiilde bulunmaktadır. Bu fiil, iş sahibinin varsayılan iradesine de uygundur. Bu da tarafların iradelelerinin ortak bir noktada buluştuğunu gösterir. Sonuç olarak, gerçek vekâletsiz iş görme için de hukuki işlemlere uygulanan kurallar uygulanmalıdır.

E. Gerçek Vekâletsiz İş Görmenin Türleri

Vekâletsiz iş görme öncelikle, gerçek ve gerçek olmayan vekâletsiz iş görme olarak ikiye ayrılır. Gerçek vekâletsiz iş görme ise, caiz ve caiz olmayan vekâletsiz iş görme olarak ikiye ayrılır.¹²

Esasında gerçek vekâletsiz iş görme, kural olarak caiz vekâletsiz iş görmedir. Diğer bir deyişle, aksi belirtilmedikçe, gerçek vekâletsiz iş görmeden anlaşılan, caiz vekâletsiz iş görmedir.¹³ Caiz vekâletsiz iş görme, iş sahibinin işinin onun menfaatine veya varsayılan iradesine uygun bir biçimde görülmesidir.¹⁴ Caiz olmayan vekâletsiz iş görme ise, iş gören tarafından iş sahibinin menfaatine olmayan veya yasakladığı bir işin görülmesidir. Caiz olmayan vekâletsiz iş görme

¹² Doktrinde caiz olmayan vekâletsiz iş görmeyi, gerçek olmayan vekâletsiz iş görme içinde konumlandıran yazarlar da bulunmaktadır; bkz. Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1368; Uzun Şenol, "İş Görenin Hukuki Durumu," 295.

¹³ Eren, *Borçlar Özel*, 834.

¹⁴ Eren, *Borçlar Özel*, 834; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1360; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 637; Aydoğdu ve Kahveci, *Sözleşmeler Hukuku*, 805; Demir, *Hekim ve Hastane*, 248; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 269; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 103; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 798; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 104; Saruhan, *Gerçek Vekâletsiz İşgörüme*, 78; Ünal Er, *Sağlık Hukuku* (Ankara: Savaş, 2008), 331; Cahid Doğan, "Acil Tıp ve Hasta Güvenliği," iç. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefke Avrupa Üniversitesi 3. Sağlık Hakkı ve Sağlık Hukuku Sempozyumu, ed. Cahid Doğan ve Nilgün Sarp (Ankara: Adalet, 2012), 133; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 181; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 39; Aksoy, "İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci," 98-99.

hâlinde, iş sahibi buna icazet verirse artık vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanır.¹⁵

Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme, iş görenin, başkasının işini kendi işi gibi görmesidir. Burada artık sözleşme benzeri bir fiilden bahsedilmez. Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme, haksız fiil niteliğindedir. Zira iş gören, başkasının işini kendi menfaatine ve çıkarlarına göre gerçekleştirmektedir. Diğer bir deyişle, burada taraflar arasında daha önceden kurulmuş bir hukuki ilişki bulunmamaktadır ve iş görenin kendi menfaatine başkasının işini yapması söz konusudur.¹⁶

Hekimin vekâletsiz iş görme kapsamındaki müdahaleleri, hastanın menfaatine ve varsayılan iradesine kural olarak uygundur. Hekimin fiili, hastanın tedavi edilmesine veya daha fazla zarara uğramasının engellenmesine yöneliktir.¹⁷ Dolayısıyla hekimin fiili, caiz vekâletsiz iş görme niteliğindedir. Ancak bazen hekim, hastanın yasakladığı veya hastanın tedavisi için gerekli olmayan bir müdahalede bulunabilir. Her ne kadar, hastanın menfaatine olsa da; hekimin, böyle bir müdahalede bulunması, caiz olmayan vekâletsiz iş görme niteliğindedir.¹⁸

¹⁵ Eren, *Borçlar Özel*, 834; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1370; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 637; Aydoğdu ve Kahveci, *Sözleşmeler Hukuku*, 805; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 103; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 798; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 104; Saruhan, *Gerçek Vekâletsiz İş Görme*, 79; Er, *Sağlık Hukuku*, 331; Doğan, "Acil Tıp," 133; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 181; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 105; Aksoy, "İş Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci," 104.

¹⁶ Eren, *Borçlar Özel*, 841; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1368; Demir, *Hekim ve Hastane*, 248; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 269; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 103; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 798; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 181; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 39; Aksoy, "İş Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci," 105.

¹⁷ Detaylı açıklamalar için bkz. III.

¹⁸ Demir, *Hekim ve Hastane*, 249; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 270; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 106; Canbolat, "Kamu Hastanesi," 168-169; Hayrunnisa Özdemir, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, no. 1 (2016): 39; Rezzan Günday, *Tıbbi Müdahale ve Tedavide Malpraktisten Doğan Hukuki Sorumluluk* (Ankara: Adalet, 2012), 14; İlhan Gülel, *Tıbbi Müdahaleye Rıza* (Ankara: Seçkin, 2018), 88; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 108; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 133; Er, *Sağlık Hukuku*, 332; Gökcan, *Tıbbi Müdahale*, 920; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 104; Öz Seğer, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 1 (2013): 138.

III. HEKİMİN GERÇEK VEKÂLETSİZ İŞ GÖRME KAPSAMINDAKİ MÜDAHALELERİ

A. Genel Olarak

Hekim, genellikle hastanın rızası ile bir hastalığın teşhis ve tedavisini üstlenir. Dolayısıyla, teşhis ve tedavi bir sözleşme ilişkisine dayanır. Doktrinde hekim ile hasta arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğinin eser sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, kendine özgü sözleşme ve vekâlet sözleşmesi olduğuna ilişkin görüşler mevcuttur¹⁹. Bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre hekimlik sözleşmesi vekâlet sözleşmesi niteliğindedir²⁰. Hekimin yükümlülüğü, tıptaki güncel bilgiler ve standartlar çerçevesinde hastanın teşhis ve tedavisini gerçekleştirmektir. Teşhis ve tedavi sırasında, hekim özenli davranmalı ve gerekli önlemleri almalıdır. Hekimin özeninin niteliği tıbbi standartlara göre belirlenir.²¹ Sonuç olarak, hekimlik sözleşmesine göre hekim, hastanın sağlığına kavuşması sonucunu değil; hastanın sağlığına kavuşması için alınacak tedbirler ve izlenecek yöntemleri belirleyerek özenle iş görme borcunu yüklenmiştir.

¹⁹ Hekimlik sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin görüşler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Demir, *Hekim ve Hastane*, 229ff.; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 18ff.; Mehmet Ayan, *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukukî Sorumluluk* (Ankara: Kazancı, 1991), 51ff.; Hayrunnisa Özdemir, *Özel Hukukta Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi* (Ankara: Yetkin, 2004), 74ff.; Kirkit, *Hukuka Uygunluk*, 51ff.; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 67ff.; Atiye Uygur, "Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2009), 94ff.

²⁰ Demir, *Hekim ve Hastane*, 229; Kıcıoğlu, *Doktorlar ve Hastaneler*, 174; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 53ff.; Özdemir, *Teşhis ve Tedavi*, 80ff.; Kirkit, *Hukuka Uygunluk*, 62; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 72; Filiz Yavuz İpekyüz, *Türk Hukukunda Hekimlik Sözleşmesi* (İstanbul: Vedat, 2006), 68; Uygur, "Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu," 110ff. Genel kural bu olmakla birlikte, hekimin sonuç taahhüdünün bulunduğu hekimlik sözleşmelerinin eser sözleşmesi niteliğini haiz olduğuna ilişkin bkz. Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 55; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 72; Yavuz İpekyüz, *Hekimlik Sözleşmesi*, 64.

²¹ Tıbbi standartlara ilişkin açıklamalar için bkz. IV/A.

Hasta Hakları Yönetmeliği'nin (HHY)²² 24. maddesinde, tıbbi müdahalede hastanın rızası ve izni düzenlenmektedir. Bu maddeye göre, hekimin tıbbi müdahalede bulunabilmesi için hastanın rızası gerekir. Hastanın tam ehliyetsiz veya sınırlı ehliyetsiz olması hâlinde, yasal temsilcisinden; başka bir ifadeyle, hastanın velisinden veya vasisinden izin alınmalıdır. Ancak bu hâlde dahi, tam ehliyetsiz veya sınırlı ehliyetsiz olan hastaya bilgi verilmelidir. Maddenin 5. fıkrasında, tıbbi müdahale sırasında bilinci kapalı olan hastaya hekimin hangi sınırlarda müdahalede bulunabileceği düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre hekim, hastanın rızası ve istekleri doğrultusunda tıbbi müdahalede bulunmalıdır.

İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi'nde (İHBS)²³ de Hasta Hakları Yönetmeliği'ne benzer hükümler bulunmaktadır.²⁴ İHBS m. 5'te tıbbi müdahalenin hastanın rızası ile yapılması gerektiği düzenlenmektedir. Ancak bu rızanın özgürce ve bilgilendirilmiş olarak verilmesi gerekir. Bilgilendirmenin kapsamına müdahalenin amacı, niteliği, sonuçları ve tehlikeleri girer. İHBS m. 6'ya göre, rıza verme yeteneği olmayan, yani tam ehliyetsiz veya sınırlı ehliyetsiz kişilere uygulanacak tıbbi müdahalelerde, yasal temsilcileri izin vermelidirler. İHBS m. 9'a göre de, HHY m. 24/V'teki düzenlemeye benzer şekilde hekim tıbbi müdahale sırasında hasta tarafından verilmiş rızayı ve hastanın isteklerini göz önünde bulundurmakla yükümlüdür.

Hekimin yaptığı her müdahale, sözleşme ilişkisine dayanmayabilir. HHY m. 24/VII'de müdahalenin rıza veya izinle olmasının istisnası bulunmaktadır. İHBS m. 8 de, tıbbi müdahale için hastadan rıza alınması kuralının istisnası düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin temelinde, hastanın bazı durumlarda tedavisi için geçerli bir irade beyanı sunamayabileceği yatmaktadır. Hastanın rızasını açıklayamamasına rağmen hastanın menfaati ve sağlığının korunması için

²² RG. 01.08.1998, S. 23420.

²³ Sözleşmenin orijinal metni için bkz. <https://rm.coe.int/168007cf98>. Ülkemizde 03.12.2003 tarihli ve 5013 sayılı Kanun'la (RG. 09.12.2003, S. 25311) Sözleşme'nin onaylanması uygun bulunmuştur. Sözleşme, 20.04.2004 tarihli ve 25439 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁴ RG. 09.12.2003, S. 25311.

hekimin müdahalesi gerekebilir. Bu durumda hekim, hastanın var-sayılan iradesi doğrultusunda, hastanın yararına olan bu müdahaleyi gerçekleştirmelidir.²⁵ Bazı hâllerde ise hekim ile hasta arasında bir sözleşme ilişkisi bulunabilir; ancak hekimin bu ilişkinin sınırlarını aşarak müdahalesini genişletmesi gerekebilir. HHY m. 24/VII'de hastanın hayati tehlikesinin bulunduğu acil durumlarda veya hastanın organının işlevini kaybetmesi söz konusu olduğunda, hekimin rıza almadan da tıbbi müdahale gerçekleştirebileceği düzenlenmektedir.²⁶ Bu hâllerde, gerçek vekâletsiz iş görmeden söz edilir ve hekimin haksız fiil sorumluluğu doğmaz.²⁷

²⁵ Amnon Carmi ve Harry Wax. *Patients' Rights* (Tel Aviv: Yozmot, 2002), 325; Ian Dutton. *Practitioner's Guide to Medical Malpractice in South African Law* (Cape Town: Siber Ink, 2015), 57; Demir, *Hekim ve Hastane*, 248; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 269; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 60; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 27; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 102; Hakan Hakeri. *Tıp Hukuku* (Ankara: Seçkin, 2012), 316; Özdemir, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 37; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 10; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 798; Hasan Erman, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," iç. *Bülent Davran'a Armağan* (İstanbul: Beta, 1998), 144; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 105; Canbolat, "Kamu Hastanesi," 167; Er, *Sağlık Hukuku*, 331; Doğan, "Acil Tıp," 133; Vildan Eryılmaz, "Hekim ile Hasta Arasındaki Hukuki İlişkinin Tıbbi Müdahaleler Bakımından Değerlendirilmesi," iç. *Farklı Çerçevelerden Tıp Hukuku Sorunları* (Ankara: Adalet, 2014), 47; Doğan, "Acil Tıp," 134; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 182; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 37; Ece Sindel, "Hekimin Haksız Fiil Sorumluluğu," *Terazi Hukuk Dergisi* 11, no. 119 (2016): 247; Zeynep Altun, "Hekimin Vekâletsiz İş Görmeden Doğan Sorumluluğunun İncelenmesi," *Tıp Hukuku Dergisi*, no. 14 (2018): 300.

²⁶ HHY m. 24/VII'de her ne kadar hastanın rızası alınmaksızın müdahalede bulunulması düzenlenmekte ise de; bu hükmün devamına göre bu süreçte, müdahalenin sebebi ile nasıl bir müdahalede bulunulduğuna ilişkin kayıt tutulmalıdır ve müdahalenin olduğu yerde bulunan hasta yakınlarına veya hastanın yasal temsilcisine bilgi verilmelidir. Hastanın rızasına ancak hastanın bilinci açıldıktan sonra başvurulur.

²⁷ Dutton, *Practitioner's Guide*, 57; Demir, *Hekim ve Hastane*, 248; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 269; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 60; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 131; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 27; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 102; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 10; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 798; Hatice Sarıtaş. *Hasta Hakları Açısından Hekim Sorumluluğu* (Ankara: Bilge, 2005), 45; Erman, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 144; Canbolat, "Kamu Hastanesi," 167; Er, *Sağlık Hukuku*, 331; Doğan, "Acil Tıp," 133; Eryılmaz, "Hekim

Hekimin gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğu, acil durumlarda veya müdahalenin genişletilmesinde ortaya çıkar.²⁸

B. Acil Durumlarda Hekimin Müdahalesi

1. Genel Olarak

Hasta ölüm tehlikesi içerisinde ise veya hastanın ağır bir zarara uğraması muhtemelse acil bir durumun bulunduğu kabul edilir.²⁹ Hasta ölüm tehlikesi içindeyse hekim, zorunlu tıbbi tedbirleri alarak hastanın hayatta kalmasını sağlamalıdır. Hastanın ağır bir zarara uğraması ihtimali bulunması hâlinde ise, hekimin bu zararı engellemeye veya zararın daha az gerçekleşmesine yönelik tedbirler alması gerekir.

HHY m. 24/VII'de ve İHBS m. 8'de, hekimin acil durumlarda hastanın rızasını almaksızın müdahalede bulunabileceği düzenlenmiştir. Acil durumlarda hekimin, açık rızası olmaksızın hastaya müdahalesini hukuka uygun kılan, bu tür bir durumda hastanın kendisine müdahale edilmesi konusunda muhtemel iradesinin var-

ile Hasta," 47; Kirkit, *Hukuka Uygunluk*, 65; Gökcan, *Tıbbi Müdahale*, 919; Murat Doğan, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," iç. *Mersin Barosu Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk Sempozyumu Bildirileri*, (16-17 Ocak 2009), 43; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 182; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 37; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 300. Osmanlı Hukuku'nda hekimin vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğuna ilişkin açıklamalar için bkz. Süleyman Emre Zorlu, *Osmanlı Tıp Hukuku* (Ankara: Adalet, 2017), 273ff.

²⁸ Hekim ile hasta arasındaki sözleşmenin geçersiz olduğu durumlarda da vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması gerektiğine ilişkin bkz. Kirkit, *Hukuka Uygunluk*, 65. Bulaşıcı hastalığa yakalanmış bir kimseye müdahalenin de vekâletsiz iş görme kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin bkz. Zorlu, *Osmanlı Tıp Hukuku*, 275.

²⁹ Dünya Sağlık Örgütü. *WHO Resource Book on Mental Health, Human Rights and Legislation* (Geneva: World Health Organisation, 2005), 60; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799. Dünya Sağlık Örgütü'nün İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi'ne ilişkin hazırladığı kaynak kitabında acil durumun 72 saatlik süreyi aşmaması gerektiği belirtilmiştir; Dünya Sağlık Örgütü, *WHO Resource Book*, 60-61.

lıdır.³⁰ Dolayısıyla, hastanın iradesinin aksi yönde olabileceği hâllerde, hekimin müdahaleden kaçınması gerekir.

Hekimin acil durumda hastanın rızası bulunmaksızın gerçekleştirdiği tıbbi müdahale hastanın varsayılan iradesine uygun olduğu takdirde gerçek vekâletsiz iş görme kapsamında değerlendirilir.³¹ Böylece hastanın şuurunun kapalı olması veya karar veremeyecek hâlde olması durumunda bile hekimin müdahalesi, gerçek vekâletsiz iş görme hükümleri kapsamındadır ve hukuka uygundur. Hatta hekimin acil durumlara tıbbi müdahalede bulunması, hekim açısından bir yükümlülüğü de ifade etmektedir.

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin (TDN)³² 18. maddesinde, hekimin hastayı reddetme hakkı düzenlenmektedir. Hekimin hastayı reddetmesi, mesleki veya şahsi sebeplerden kaynaklanabilir. Ancak TDN m. 18'de hekimin hastayı reddetme hakkının istisnaları da sayılmaktadır. Bu istisnalardan biri de acil yardımdır. Hekimin, acil durumlar söz konusu olduğunda hastaya müdahale etme yükümlülüğü bulunmaktadır.³³ Nitekim TDN m. 3'te bu yükümlülük ayrıca düzenlenmektedir.

³⁰ Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 104; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799.

³¹ Carmi ve Wax, *Patients' Rights*, 325; Dutton, *Practitioner's Guide*, 57; Eren, *Borçlar Özel*, 832; Arsebük, *Borçlar Hukuku*, 540; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 103; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799; Canbolat, "Kamu Hastanesi," 167; Eryılmaz, "Hekim ile Hasta," 47; Yavuz İpekyüz, *Hekimlik Sözleşmesi*, 127; Erman, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 144; Doğan, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 43; Doğan, "Acil Tıp," 135; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 131; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 27; Mustafa Kıcıoğlu, *Doktorların ve Hastanelerin Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları* (Ankara: Adalet, 2011), 154; Nurten Fidan, "Hekimin Tıbbi Müdahaleleri Nedeniyle Sorumluluğu," *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 1, no. 3 (2010): 358; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 181; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 37; Mustafa Emir Üstündağ, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2, no. 2 (2012): 93; Tuğçe Oral, "The Definition of Legal Relationship Between a Patient and Physician," *Ankara Bar Review* 4, no. 1 (2011): 27; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 300.

³² RG. 19.02.1960, S. 10436.

³³ Dünya Sağlık Örgütü, *WHO Resource Book*, 60; Demir, *Hekim ve Hastane*, 248; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 104; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 10; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799.

Bu maddeye göre, tıbbi müdahaleye engel bir mücbir sebep bulunmadıkça, hekimin görevi veya hangi anabilim dalında bulunduğu fark etmeksizin acil durumlarda ilk yardımda bulunması zorunludur. Acil durumlar, hastayı reddetme hakkının istisnasını oluşturduğundan, hekimin müdahale etmemesi, sorumluluğunu gündeme getirir.³⁴

2. Acil Durumlarda Yapılan Müdahalenin Türleri

Acil durumlarda müdahale üç şekilde gerçekleşebilir. İlk olarak, müdahale edilmesi gereken acil durumdaki hasta, müdahalenin gerçekleşeceği yere ve müdahaleyi gerçekleştirecek yetkiliye getirilmiş olabilir. Acil durumda müdahale edecek yetkililer, olay mahalline gitmiş olabilir. Son olarak, hekim tesadüfen acil durumdaki hastaya müdahale edecek konumda olabilir.

Acil durumlarda hekimin müdahalesinin ilk türü, kısaca, hastanın sağlık merkezine ve hekime getirilmesidir. Bu hâlde, acil durumdaki müdahale edilmesi gereken hasta, müdahale edilecek yere ve müdahale edecek yetkiliye getirilmektedir.³⁵ Müdahale edilecek yer, hastane, klinik veya herhangi bir sağlık merkezi olabilir. Müdahale edecek yetkili ise, ilgili konuda görevli olan hekim, hemşire veya sağlık personelidir. Acil durumda tıbbi müdahale yükümlülüğünün doğması için söz konusu sağlık merkezinin veya personelinin özel hastane veya özel doktor olması önemli değildir.³⁶ Acil durumdaki hastanın müdahale edilecek yere getirilmesi ile bu kişilerin sorumluluğu başlar.³⁷

³⁴ Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 104; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 10.

³⁵ Demir, *Hekim ve Hastane*, 446; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11.

³⁶ Sarıtaş, *Hasta Hakları*, 45; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 27. Hususi Hastaneler Kanunu'nun 32. maddesinin 2. cümlesinde özel hastanelere acil durumlarla ilgili zorunluluk getirilmiştir. Buna göre, ani bir rahatsızlık veya kaza sonucu acil tıbbi müdahaleye ihtiyacı olan bir hasta özel hastaneye getirildiğinde, acil müdahalenin yapılması gerekir. Hastanın tedavi masraflarını karşılayamayacak olması hâlinde, tedavi ücretsiz kısımda gerçekleştirilmelidir. Hastanede ücretsiz kısım yoksa; hasta, başka bir yere nakledilene kadar tedavi edilir. Tedavi için yeterli mali gücü olmayan hastanın tedavi ve ilaç masrafları o yerin belediyesi tarafından ödenir.

³⁷ Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11.

Hekimin acil durumlarda hastaya müdahalesinin diğer bir türü, hastanın olduğu yere giderek müdahale etmesidir. Bu durumda, yetkili sağlık personeli, acil durumdaki müdahale edilecek hastanın yanına çağrılır.³⁸ Hekimin, çağırılması ile hastanın yanına gitmesi arasındaki süre de bu durumda önem kazanmaktadır. Bu süreçte, hekimin elinden geleni yapması ve çağırıldıktan sonra olabildiğince çabuk bir şekilde müdahale edeceği hastaya ulaşması gerekir. Hekim, standartların üstünde bir sürede gelir ve bu sebeple hastaya müdahale imkânı azalır veya daha olumsuz sonuçlar doğarsa, sorumlu olur.³⁹ Ancak hekimin hastaya mücbir sebeplerle ulaşamaması hâlinde, TDN m. 3'e göre sorumluluk ortadan kalkabilir.

Son olarak, hekimin, acil durumdaki hastaya müdahale imkânı tesadüfen doğmuş olabilir. Hekimin, tesadüfen karşılaştığı acil durumdaki hastalara da hastanın rızasını aramaksızın gerekli müdahaleyi yapması gerekir.⁴⁰ Bu tür bir müdahalede, acil durum söz konusu olduğundan ve hekimin de müdahale için yeterli imkânı ve teçhizatı bulunmadığından, tıbbi malpraktisle⁴¹ karşılaşma ihtimali bulunmaktadır. Bazı ülkelerde *Good Samaritan* adı verilen ilke göz

³⁸ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11.

³⁹ Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11.

⁴⁰ Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 104; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11.

⁴¹ Tıbbi malpraktis (tıbbi kötü uygulama), hekimin teşhis ve tedavisini tıbbi standartlara göre yapmaması sonucunda hastada zararın meydana gelmesidir. Hekimin kusurlu olarak teşhis ve tedavide standart tıbbi yöntemi izlememesi, bilgisizliği veya beceriksizliği sebebiyle eksik veya yanlış teşhis ve tedavide bulunması, hastayı tedavi etmekten kaçınarak hastaya zarar vermesi tıbbi malpraktis kapsamındadır. Tıbbi malpraktis (tıbbi kötü uygulama, tıbbi kusurlu eylem, hatalı tıbbi uygulama) kavramına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Demir, *Hekim ve Hastane*, 240; Gürsel Çetin, "Tıbbi Malpraktis," iç. *Yeni Yasalar Çerçevesinde Hekimlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu, Tıbbi Malpraktis ve Adli Raporların Düzenlenmesi*, ed. Coşkun Yorulmaz, Gürsel Çetin (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi, 2006), 31; Ulaş Can Değdaş, "Hatalı Tıbbi Uygulamadan (Malpraktis) Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk," *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no. 6 (2018): 49ff.; Oğuz Polat, *Tıbbi Uygulama Hataları* (Ankara: Seçkin, 2015), 21-22; Halide Savaş, *Yargıya Yansıyan Tıbbi Müdahale Hataları* (Ankara: Seçkin, 2013), 65-66; Nejdett Şatır, *Emsal Kararlar Işığında Kamu ve Özel Hastanelerde Çalışan Hekimlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu* (Ankara: Yetkin, 2015), 85.

önüne alınarak kişilerin, acil durumlardaki ilk yardım fiillerinden kaynaklanan sorumluluğunu hafifleten düzenlemeler getirilmiştir.⁴² *Good Samaritan*, kişilerin acil durumdaki hastalara ellerinden geldiğince ilk yardımda bulunmaları için bu yardım esnasında verdikleri zararlardan sorumlu tutulmamalarına veya sorumluluklarının azaltılmasına ilişkin bir ilkedir.⁴³ Bu ilke ve buna dayanarak getirilen düzenlemeler ile ilk yardımda bulunan kişilerin hastaya zarar verdiklerinde sorumlu tutulacaklarına ilişkin çekincelerinin giderilmesi amaçlanmaktadır.⁴⁴ Bu düzenlemeler hekimlerin, acil durumdaki müdahalelerinden doğan tıbbi malpraktisten sorumluluklarının hafifletilmesi bakımından da uygulama alanı bulmaktadır.⁴⁵ Böylece

⁴² Amerika Birleşik Devletleri'nin hemen hemen tüm eyaletlerinde bu ilkenin temel alındığı düzenlemeler bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde *Aviation Medical Assistance Act of 1998* adlı düzenlemenin gerekçesinde *Good Samaritan* vurgulanmış ve buna yönelik düzenleme yapılmıştır. İlgili düzenleme için bkz. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CRPT-105hrpt456/pdf/CRPT-105hrpt456.pdf>; Çin Halk Cumhuriyeti'nde de *Medeni Hukukun Genel Kuralları* adlı düzenlemenin 184. maddesinde ilk yardımda bulunan kişinin sorumluluğu hafifletilmiştir. İlgili düzenlemenin İngilizce tercümesi için bkz. <https://www.dimt.it/images/pdf/GeneralRules.pdf>; Avustralya'da da bu ilkeyi ihtiva eden düzenlemeler bulunmaktadır. Söz konusu düzenlemelere ilişkin açıklamalar için bkz. Hyder Gulam ve John Devereux, "A Brief Primer on Good Samaritan Law for Health Care Professionals," *Australian Health Review* 31, no. 3 (2007): 481. Vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğun hafifletilmesine ilişkin TBK m. 527/I hükmü ile ilgili açıklamalar için bkz. IV/B.

⁴³ *Good Samaritan*, temeli kutsal kitaplarda bulunan bir ilkedir. Nitekim adını da İncil'deki bir bölümden almıştır. Söz konusu bölüm için bkz. İncil (Yeni Ahit), Luke, 10:25-37. Kur'an-ı Kerim'de de bu ilkeye temel olabilecek ayetler bulunmaktadır. Söz konusu ayetler için bkz. Kur'an-ı Kerim, Bakara Suresi, 2:177; Rahman Suresi, 55:60.

⁴⁴ B. Shepherd, D. Macpherson ve C.M.B. Edwards, "In-flight Emergencies: Playing The Good Samaritan," *Journal of the Royal Society of Medicine* 99, no. 12 (2006): 628-631; Gulam ve Devereux, "Good Samaritan Law," 478-480.

⁴⁵ Söz konusu ilkenin hekimler açısından da uygulanmasına ilişkin açıklamalar ve yargı kararları örnekleri için bkz. Vincent C. Thomas, "Good Samaritan Law: Impact on Physician Rescuers," *Wyoming Law Review* 17, no. 1 (2017): 149-168; O. William Brown, "Good Samaritan Statutes: A Malpractice Defense for "Doing the Right Thing"," *Journal of Vascular Surgery* 51, no. 6 (2010): 1572-1573; Eric A. Brandt, "Good Samaritan Laws – The Legal Placebo: A Current Analysis," *Akron Law Review* 17, no. 2 (1983): 303-333; Bridget A. Burke, "Using Good Samaritan

hekimlere sorumluluklarının hafifletilmesi konusunda bir güvence sağlanmakta ve acil durumlarda hekimlerin daha rahat müdahale edebilmesinin önü açılmaktadır.⁴⁶

C. Müdahalenin Genişletilmesi

1. Genel Olarak

Hekim ile hasta arasında, gerçekleştirilecek müdahaleye ilişkin sözleşme akdedilir. Bu sözleşmede, müdahalenin içeriği ve niteliği ile birlikte hekimin müdahalesinin sınırları da belirtilmektedir. Ancak ameliyat sırasında hekim, kararlaştırılan müdahalenin sınırlarını aşabilir. Hekimin kararlaştırılan sınırları aşmasının zorunlu olduğu durumlarda, genişletilmiş müdahale, gerçek vekâletsiz iş görme kapsamında değerlendirilir.⁴⁷

Hekimin müdahaleyi genişletmesi, hastanın şuurunun kapalı olması veya anestezi uygulaması sonucunda iradesini yansıtamaması hâllerinde söz konusu olur. Burada daha önce akdedilmiş sözleşme olmasına rağmen sözleşmenin sınırları aşılmaktadır. Ancak müdaha-

Acts to Provide Access to Health Care for the Poor: A Modest Proposal," *Annals of Health Law* 1, no. 1 (1992): 139-153; Shepherd, Macpherson ve Edwards, "In-flight Emergencies," 628-631; Gulam ve Devereux, "Good Samaritan Law," 478-482. Hekimin gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğunun hafifletilmesine ilişkin açıklamalar için bkz. IV/B.

⁴⁶ Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 11; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 184.

⁴⁷ Dutton, *Practitioner's Guide*, 57; Demir, *Hekim ve Hastane*, 248; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 104; Hakeri, *Tıp Hukuku*, 421; Özdemir, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 38; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 13; Gülel, Rıza, 87; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799; Sarıtaş, *Hasta Hakları*, 46; Erman, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 144; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 104; Canbolat, "Kamu Hastanesi," 167; Er, *Sağlık Hukuku*, 332; Doğan, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 43; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 131; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 27; Kıcalıoğlu, *Doktorlar ve Hastaneler*, 154; Ali Türkmen, *Hasta ve Hekim Hukuku* (Ankara: Adalet, 2013), 126; Oral, "Patient and Physician," 27; Fidan, "Hekimin Sorumluluğu," 358; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 181; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 38; Üstündağ, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 93; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 302.

lenin sınırlarının aşılması gerekliliği, ameliyat sırasındaki şartlar değerlendirilerek hekim tarafından tespit edilmelidir. Müdahalenin genişletilmesinden doğan gerçek vekâletsiz iş görmenin unsurlarından ilki, hasta ile akdedilen sözleşmedeki sınırların aşılmasının veya farklı yönde müdahalede bulunmanın hastanın hayatının devamı için zorunlu olmasıdır. Diğer unsur ise, hasta ile sözleşme akdedilirken, ortaya çıkan bu zorunluluğun tahmin edilemeyecek olmasıdır.⁴⁸

HHY m. 24/V uyarınca, hekimin müdahalenin genişletilmesi sırasında, hastanın daha önceki isteklerini de göz önüne bulundurması gerekmektedir. İHBS m. 9'a göre de hastanın müdahale ile ilgili daha önceden açıklamış olduğu istekleri dikkate alınmalıdır.⁴⁹

2. Gerçek Vekâletsiz İş Görme Niteliğindeki Müdahalenin Genişletilmesinin Şartları

Hekim, hasta ile akdettikleri sözleşmede belirtilen sınırların dışına çıkabilir. Hayati bir zorunluluk olması ve sözleşme akdedilirken bunun ortaya çıkacağının bilinmemesi hâlinde müdahalenin genişlemesi gündeme gelir. Gerçek vekâletsiz iş görmeden bahsedebilmek için ise, belli şartların gerçekleşmesi gerekir.

Müdahalenin genişletilmesinin gerçek vekâletsiz iş görme kapsamında değerlendirilmesi için hasta ile kararlaştırılan sözleşmedeki sınırların dışında bir müdahale gerekli olmalıdır. Bu gereklilik, beklenmeyen bir durum sebebiyle ortaya çıkmalıdır.⁵⁰ Ancak bu müdahale, hastanın rıza gösterdiği müdahaleden daha ağır riskler taşımamalıdır.⁵¹

⁴⁸ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 13; Gülel, Rıza, 88; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 27-28; Gökcan, *Tıbbi Müdahale*, 919.

⁴⁹ Bu hükümlere aykırı davranıldığı takdirde hekimin caiz olmayan vekâletsiz iş görmesi söz konusu olur ve beklenmeyen hâlden sorumluluk gündeme gelir. Açıklamalar için bkz. IV/C.

⁵⁰ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 13.

⁵¹ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 105; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799; Sarıtaş, *Hasta Hakları*, 46; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 183; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 28; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 38; Sindel, "Haksız Fiil," 247; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 302.

Müdahalenin genişletilmesinin gerçek vekâletsiz iş görme niteliğinde olmasının diğer bir şartı, hastanın, rızası alınamayacak hâlde olmasıdır. Dolayısıyla hastanın şuurunun kapalı olması gerekir. Hastanın rızasının alınması mümkün değilse veya hastadan rıza alıncaya kadar geçecek süre hasta açısından daha zararlı sonuçlara yol açacaksa, hekim rıza şartını sağlamaksızın müdahaleyi genişletebilir. Özellikle hastanın şuurunun kapalı olması hâlinde bu şart gerçekleşmiş sayılır; zira şuuru açık olmayan bir hastanın uygun süre içerisinde rıza gösterebilmesi zordur. Müdahalenin genişletilmemesi hâlinde hastanın hayati risk taşıması ve müdahale olmazsa ölümünün gerçekleşeceğine ilişkin tehlike bulunduğu takdirde müdahalenin genişletilmesi gerekir.⁵² Bu sebeple, meselâ ölüm tehlikesinin bulunmadığı bir hâlde, hastanın organlarının alınması, müdahalenin genişletilmesi imkânının sınırlarını aşar.⁵³

Son olarak, hekimin, müdahaleden önce bu müdahalenin genişletilmesi gerekeceğine ilişkin öngörüsünün olmaması gerekir. Başka bir deyişle, ameliyattan önce, böyle bir müdahalenin genişlemesi zarureti doğacağına ilişkin tahmin mümkün olmamalıdır. Belirtmek gerekir ki; hekimin bu tahmini, tıptaki standartlara göre kabul edilebilir olmalıdır.⁵⁴ Aksi takdirde, hekim, hastayı aydınlatma yükümlülüğü kapsamında, ameliyatta müdahalenin genişletilebileceğine ve bunun içeriğine ilişkin bilgi vermelidir.

Gerçek vekâletsiz iş görme kapsamındaki müdahalenin genişletilmesinin söz konusu olabilmesi, sayılan bu şartlarının tamamının

⁵² Dutton, *Practitioner's Guide*, 57; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 105; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 13; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 28; Kıcılloğlu, *Doktorlar ve Hastaneler*, 154; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 183; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 38; Sindel, "Haksız Fiil," 247.

⁵³ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 105; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 799; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 28; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 183; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 38; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 302.

⁵⁴ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 61; Dutton, *Practitioner's Guide*, 57; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 13; Ateş, *Hekimlerin Sorumlulukları*, 28; Kıcılloğlu, *Doktorlar ve Hastaneler*, 154; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 183.

somut olayda mevcut olmasına bağlıdır. Nitekim Yargıtay kararına konu olan bir olayda, ameliyat sırasında ortaya çıkan sebeplerden dolayı müdahalenin genişletilmesi gerekmiştir. Davacı hasta, ameliyattan önce kendisine bilgi verilmeden ve rızası alınmadan müdahalenin genişletilmesi sebebiyle zararının doğduğunu ileri sürerek tazminat talep etmiştir. Yerel mahkeme karar verirken, hekimin tıptaki standartlara göre söz konusu müdahalenin genişlemesi ihtimalini tahmin edip edemeyeceğini yeterince incelememiştir. Ayrıca yerel mahkeme, kararında müdahalenin genişletilmesinin hastanın sağlığı için zorunlu olup olmadığını da irdelememiştir. Yargıtay da, müdahalenin genişletilmesinin şartlarının oluşup oluşmadığının yeterince incelenmediğini belirterek yerel mahkemenin kararını bozmuştur.⁵⁵ Yine başka bir olayda Yargıtay, müdahalenin genişletilmesi gereken bir ameliyatta hekimin, muhtemel komplikasyonları daha önceden belirtmiş ve buna ilişkin rızayı almış olup olmadığının tespitinin eksik olması sebebiyle yerel mahkemenin vermiş olduğu kararı bozmuştur.⁵⁶

IV. HEKİMİN GERÇEK VEKÂLETSİZ İŞ GÖRMEDEN KAYNAKLANAN SORUMLULUĞUNUN SINIRLANDIRILMASI

A. Hekimin Gerçek Vekâletsiz İş Görmeden Kaynaklanan Sorumluluğunun Unsurları

Gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğu düzenleyen TBK m. 527'de gerçek vekâletsiz iş görmenin unsurları yer almamaktadır. Bu sebeple, sorumluluğun unsurları genel hükümlerden çıkarılmaktadır. Gerçek vekâletsiz iş görme, sözleşme benzeri bir ilişki olduğundan;⁵⁷ sözleşmeye ilişkin hükümler, uygun düştüğü ölçüde gerçek vekâletsiz iş görmeye de uygulanmalıdır. Dolayısıyla, TBK m. 527 ve genel hükümler birlikte düşünüldüğünde, gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğun unsurları;

⁵⁵ Yar. 13. HD, E. 2016/26894, K. 2018/8072, 18.09.2018 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁶ Yar. 13. HD, E. 2013/26330, K. 2014/27050, 15.09.2014 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁷ Gerçek vekâletsiz iş görmenin niteliğine ilişkin açıklamalar için bkz. II/D.

gerçek vekâletsiz iş görmeden doğan bir borcun ihlali, bu ihlalden bir zararın doğması, ihlal ile zarar arasında uygun illiyet bağı bulunması ve kusurdur. TBK m. 527, kusur unsuru bakımından vekâletsiz iş görmeye özgü bir düzenleme getirmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, kusur unsuru üzerinde durulmuş; diğer unsurlar bakımından genel hükümlere atıf yapmakla yetinilmiştir.⁵⁸

Vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluk kusura dayanan bir sorumluluktur. TBK m. 527'ye göre, vekâletsiz iş görmede, işi gören, "her türlü ihmalden" sorumlu olur. Buna göre, hekim hem ağır ihmalden hem de hafif ihmalden sorumludur. TBK m. 527'de sadece "ihmal" ibaresi bulunmaktadır; ancak iş görenin kasından da evleviyetle sorumlu olduğu kabul edilmektedir.⁵⁹

Hekimin müdahalesinin hukuka uygun sayılabilmesi için, bu müdahale, somut olay bakımından gerekli ve yeterli olmalıdır. Hekimin müdahalesinin gerekli ve yeterli olması, tıbbi standartlara göre belirlenir. BİHS m. 4'te de tıbbi müdahalenin tıbbi standartlara uygun olması gerektiği düzenlenmektedir. Tıbbi standartlar, tıpta genel olarak kabul edilmiş ve hekimler tarafından uygulanagelen kurallardır. Başka bir ifadeyle, güncel ilmî gelişmeler ışığında bir hastalığın teşhisi ve tedavisi için kullanılan yöntemlere ilişkin kurallara tıbbi standartlar denir. Ancak bir hastalığın tedavisi için birden fazla yöntem mevcut olabilir. Ayrıca teknolojik gelişmeler ve tıptaki ilerlemeler sebebiyle yeni yöntemler de ortaya çıkabilir. Bu gibi birden fazla yöntemin kullanılabileceği durumlarda hekimin benzer hastalıklarda genellikle uygulanan yöntemi tercih etmesi gerekir. Bunun yanında, teşhis ve tedavinin belirlenmesinde hekimin takdir yetkisi de bulunmaktadır. Buna göre hekim, benzer durumlarda

⁵⁸ Sözleşmeden kaynaklanan sorumluluğun unsurları olan; sözleşmeden doğan borçların ihlali, bu ihlalden bir zarar doğması ve ihlal ile zarar arasında uygun illiyet bağı bulunması unsurlarına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Demir, *Hekim ve Hastane*, 232ff.; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 63ff.; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 74ff.; Özdemir, *Teşhis ve Tedavi*, 169ff.; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 125ff.; Yavuz İpekyüz, *Hekimlik Sözleşmesi*, 130ff.

⁵⁹ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 207; Eren, *Borçlar Özel*, 836; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1364-1365; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 303; Uzun Şenol, "İş Görenin Hukuki Durumu," 302.

çoğunlukla uygulanmasa dahi somut olayda en uygun olduğunu düşündüğü yöntemi uygulayabilir. Hekim, bu tespiti yaparken hastanın durumunu göz önünde bulundurmalı ve uygulanacak yöntemin onun faydasına olup olmadığını değerlendirmelidir. Bu durumda, uygulanacak yöntemin genel geçer yönetime göre tedavi şansının daha yüksek olması ve tehlikesinin daha az veya eşit olması gerekir. Hekim, benzer seviyedeki bir hekimin uygulamayacağı, kabul edilmemiş veya sakıncalı yöntemleri ise uygulayamaz.⁶⁰

Hekimin kusuru ele alınırken tıbbi standartlar göz önünde tutulmalıdır. Hekim, tıbbi standartlara göre somut olaydaki ve benzer koşullardaki bir hekimin göstereceği ortalama dikkat ve özeni göstermelidir; yani hekimin kusuru objektif niteliktedir. Aksi hâlde, hekimin tıbbi meslek kusuru ortaya çıkar ve sorumluluğu doğar.⁶¹ Ayrıca hasta ile arasındaki hukuki ilişkinin bir gereği olarak hekimin, tedavi sonucuyla değil; teşhis ve tedavi yönteminin seçimi ve tıbbi uygulama sırasında özen göstermekle yükümlü olduğu unutulmamalıdır.

Acil durumlarda hastanın muhtemel rızasına dayanarak müdahalede bulunan veya sözleşmede kararlaştırılmadığı hâlde müdahaleyi genişleten hekimin gerçek vekâletsiz iş görmesi söz konusu olur. Bu sebeple, söz konusu hâllerde hekimin kusuru, TBK m. 527 uyarınca sorumluluğuna yol açar.⁶² Kusurun mevcut olup olmadığı, hekimin ve müdahale edilen hastanın durumuna göre her somut olay için ayrıca tespit edilir. Tespit sırasında, hekimin müdahale

⁶⁰ Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 106-107; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 85-87; Özdemir, *Teşhis ve Tedavi*, 163-165; Şatır, *Hekimlerin Sorumluluğu*, 84-85.

⁶¹ Demir, *Hekim ve Hastane*, 240-241; Ayan, *Tıbbi Müdahale*, 106-107; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 85; Özdemir, *Teşhis ve Tedavi*, 165-166; Polat, *Tıbbi Uygulama Hataları*, 282.

⁶² Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 269; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 105; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 14; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 800; Özyay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 106; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 132; Fidan, "Hekimin Sorumluluğu," 358; Gökcan, *Tıbbi Müdahale*, 919; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 182; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 103; Seğer, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 137-138; Sindel, "Haksız Fiil," 247; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 303.

ettiği yer, kullanabileceği tıbbi imkânlar, müdahale koşulları gibi şartlar dikkate alınarak kusurunun bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Mesela, hekimin tesadüfen karşılaştığı acil bir durumda hastanedeki veya sağlık merkezindeki şartların sağlanması mümkün değildir. Bu nedenle, hekimin içinde bulunduğu zor şartlar da dikkate alınarak, kusurunun bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir.

B. Hekimin Gerçek Vekâletsiz İş Görmeden Kaynaklanan Sorumluluğun Hafifletilmesi

Vekâletsiz iş gören hekim her türlü kusurundan sorumludur. Diğer bir deyişle, hekimin kastından, ağır ve hafif ihmalinden sorumlu olduğu kabul edilmelidir.⁶³ Ancak TBK m. 527/I'e göre, iş görenin vekâletsiz iş görmesinin amacı, iş sahibinin zararını gidermek veya önlemek ise vekâletsiz iş görenin sorumluluğu hafifletilir. Acil durumlardaki müdahalede ve müdahalenin genişletilmesinde, hekimin amacı hastanın ölüm tehlikesini bertaraf etmek veya doğan zararını gidermek olduğundan, TBK m. 527/I hükmünün hekim için de uygulanması mümkündür. Ancak doktrinde, hekimin gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğunun bu hükümden farklı değerlendirilmesi gerektiği de savunulmaktadır.

Hekimin sorumluluğunun hafifletilmesine ilişkin bir görüşe göre, hekim, acil durumlarda veya müdahalenin genişletilmesinde hastanın kişisel değerlerini ve bazı durumlarda yaşama hakkını korumak üzere iş görmektedir. Hekimin müdahalesinin hayati önem taşıması veya zararın azaltılması amacı taşıması sebebiyle, hekimin sorumluluğunun genel hükümlere kıyasla daha hafif tayin edilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde hekim, müdahale etmekte çekingen davranabilir veya sorumluluğunu düşünerek müdahaleden kaçınabilir.⁶⁴

⁶³ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 214; Eren, *Borçlar Özel*, 836; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 1364-1365.

⁶⁴ Demir, *Hekim ve Hastane*, 249; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 270; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 106; Gökcan, *Tıbbi Müdahale*, 919; Türkmen, *Hasta ve Hekim Hukuku*, 126; Üstündağ, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 93; Sindel, "Haksız Fiil," 247.

Başka bir görüşe göre ise, hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi söz konusu olmamalıdır. Zira acil durum veya müdahalenin genişletilmesi hâllerinde olsa da hekimin müdahalesi, insan sağlığını veya hayatını etkilemektedir. Sırf bu durumlar sebebiyle hekimin sorumluluğu yumuşatılamaz. Nitekim hekimin her hâlükârda, hekimlik mesleğinin ve tıbbın gerektirdiği özeni göstermesi gerekir. Dolayısıyla TBK m. 527/II'deki hüküm, hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi bakımından uygulanamaz.⁶⁵

Diğer bir görüş ise, hekimin sorumluluğunun belirlenmesinde acil durumlar ve müdahalenin genişletilmesi hâllerinin ayrı ayrı ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Buna göre, müdahalenin genişletilmesi hâlinde hasta ile hekim arasında daha önceden akdedilmiş bir sözleşme olduğundan, hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi söz konusu olmaz. Acil durumlarda ise hasta ile hekim arasında bir sözleşme bulunmamaktadır. Ayrıca, hekimin acil durumlarda müdahale etmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu sebeple, hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi mümkündür. Ancak bu hâlde de, hekimin müdahalede bulunurken yeterli ve gerekli özeni göstermesi şarttır.⁶⁶

Kanaatimizce, hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi, acil durumlar ve müdahalenin genişletilmesi hâllerinde ayrı ayrı ele alınmalıdır. Müdahalenin genişletilmesi hâlinde, hekim zaten ameliyatta ve gerekli tüm müdahaleleri yapabilecek durumdadır. Bu sebeple hekim, mesleğinin ve tıbbın gerektirdiği tüm yükümlülüklerini yerine getirmelidir. Acil durumlarda ise, hekimin ve hastanın bulunduğu konuma göre üç ayrı değerlendirme yapılması gerekir. Acil durumdaki hastanın hastaneye ve hekime getirilmesi hâlinde, hekimin imkânları müdahale için müsaittir. Bu sebeple, müdahalenin

⁶⁵ Yavuz İpekyüz, *Hekimlik Sözleşmesi*, 128; Özdemir, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 38; Gülel, Rıza, 88; Canbolat, "Kamu Hastanesi," 169-170; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 108; Aykın, "Hekimin Sorumluluğu," 181; Seçer, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 138. Buna rağmen, acil durumlarda sorumluluğun hafifletilmesinin somut olaya göre gerekli olabileceğine ilişkin bkz. Yavuz İpekyüz, *Hekimlik Sözleşmesi*, 128; Er, *Sağlık Hukuku*, 332.

⁶⁶ Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 801; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 132.

genişletilmesinde olduğu gibi hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi söz konusu olmamalıdır. Hekimin acil durumdaki hastanın olduğu yere gitmesinde ise müdahale yerinde hastanedeki koşullar sağlanamayabilir. Her ne kadar hekimin bazı tıbbi malzemeleri yanında getirmesi mümkünse de bu malzemelerin yeterli olmayacağı acil durumlarla karşılaşılabilir. Böyle bir durumda, somut olaydaki imkânlarla göre hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi gerekir. Son olarak, hekimin acil durumdaki hastaya rast gelmesi söz konusu olabilir. Hekimin o müdahaleye ilişkin herhangi bir ön hazırlığı bulunmamakta, tesadüfen acil durumla karşılaşmaktadır. Bu hâlde, hekimin zararı azaltmaya yönelik müdahalede bulunması ve ilk yardıma ilişkin yükümlülükleri yerine getirmesi beklenir. Acil durumlarda hekimin sorumluluğunun hafifletilmemesi hâlinde hekimin müdahale ederken büyük bir baskı altında kalma ihtimali yüksektir. Bu sebeple, hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi, onun üzerindeki baskıyı azaltarak daha rahat bir şekilde müdahalede bulunmasını sağlar.⁶⁷ Ancak bu durumda dahi hekimin, somut olayda gerçekleştirmesi gereken özeni göstermesi gerektiği unutulmamalıdır.⁶⁸

⁶⁷ Hekimin acil durumlardaki müdahalesinde gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğunun hafifletilmesinde, kişilerin acil durumlardaki müdahalelerinde verdikleri zararların hafifletilmesini sağlayan *Good Samaritan* adlı ilkeye ve bu ilke esas alınarak getirilen hükümlere ilişkin açıklamalar için bkz. III/A/2.

⁶⁸ Hekimin tıbbi uygulamalar esnasında özen göstermesi gerekir. Özen yükümlülüğü, tıbbın mevcut durumdaki standartları ve güncel gelişmeler göz önüne alınarak, hastanın teşhis ve tedavisi için uygulanması gereken yönetime dair kurallara uymaya ilişkindir. Hekim, hastalığın teşhis ve tedavisi için riski en düşük olan ve en güvenilir tedavi yöntemini seçmeli, bunu uygularken de her an özenli davranmalıdır. Buna göre, hekimin özen yükümlülüğü objektif niteliktedir; yani hekime göre değişmez, tıbbi standartlar göz önünde bulundurulur. Hekimin özen yükümlülüğüne ilişkin açıklamalar için bkz. Veysel Başpınar, "Hekimin Özen Borcu," iç. *Sağlık Hukuku Sempozyumu Erzincan 15-16 Mayıs 2006*, ed. Cem Baygın, Metin Uçar, Yusuf Büyükay (Yetkin: Ankara, 2007), 27ff.; Demir, *Hekim ve Hastane*, 237-238.

C. Hekimin Beklenmeyen Hâlden Sorumluluğu

TBK m. 527/II'de caiz olmayan vekâletsiz iş görme düzenlenmektedir. Bu hükümde "*beklenmedik hâl*"e ilişkin de sorumluluk kabul edilmektedir.⁶⁹ Beklenmeyen hâl, borçluya yüklenemeyen bir sebepten dolayı ifanın imkânsız hâle gelmesi veya kötüleşmesidir.⁷⁰ Hekim açısından değerlendirildiğinde, beklenmeyen hâlin hekimin kusuru olmaksızın meydana gelen komplikasyonlar⁷¹ olduğu söylenebilir. TBK m. 527/II'ye göre, beklenmeyen hâlden sorumluluğun doğması için iki şartın mevcut olması gerekir:

Beklenmeyen hâlden sorumluluğun ilk şartı, hastanın, hekimin müdahalesini yasaklamış olması ve bu yasaklamayı hekimin bilmesidir. Bu yasaklamaya rağmen müdahaleyi gerçekleştiren hekimin sorumluluğu gündeme gelir.⁷² Diğer bir deyişle, hastanın aksi yöndeki iradesine rağmen müdahalede bulunan hekim ortaya çıkan kazalardan dahi sorumludur. Hekim bu hâlde, müdahalenin hasta için faydalı olduğuna ve yasaklamanın makul olmadığına dayanamaz.⁷³

⁶⁹ "*Beklenmedik hâl*" ifadesi yerine, kavram birliğinin sağlanması için doktrinde genel olarak kabul edilen "*beklenmeyen hâl*" terimini kullanmayı tercih ediyoruz.

⁷⁰ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 219; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Yetkin, 2018), 1133; M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, (İstanbul, Vedat, 2018), 488; Halûk Nami Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Beta, 2017), 383; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Turhan, 2018), 894.

⁷¹ Komplikasyon, hekimin bir hastalığın teşhis ve tedavisinde tıbbi standartlara uygun olarak gerekli dikkat ve özen göstermesi hâlinde dahi ortaya çıkabilecek istenmeyen etki ve sonuçtur. Komplikasyona ilişkin açıklamalar için bkz. Demir, *Hekim ve Hastane*, 241; Hakan Hakeri, "Tıp Hukukunda Komplikasyon Malpraktis Ayırımı," *Toraks Cerrahisi Bülteni* 5, (2014): 24; Şatır, *Hekimlerin Sorumluluğu*, 86.

⁷² Demir, *Hekim ve Hastane*, 249; Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 270; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 106; Özdemir, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 39; Günday, *Malpraktisten Doğan Sorumluluk*, 14; Gülel, Rıza, 88; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 108; Aydın, *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri*, 133; Er, *Sağlık Hukuku*, 332; Gökcan, *Tıbbi Müdahale*, 920; Kazık, "Muayenehane ve Özel Hastane," 104; Seçer, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 138; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 305.

⁷³ Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 107; Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 802.

Sorumluluğun diğer şartı ise hastanın yasaklamasının hukuka veya ahlaka aykırı olmamasıdır. Dolayısıyla yasaklama hukuka veya ahlaka aykırı ise beklenmeyen hâlden sorumluluk doğmaz. Hekim, hastanın hukuka veya ahlaka aykırı olarak yasakladığı bu müdahaleyi gerçekleştirirse; müdahalenin faydalı ve yasaklamanın mantıksız olmasına dayanarak kendisinin beklenmeyen hâlden sorumlu olmadığını ileri sürebilir.⁷⁴

TBK m. 527/II'nin ikinci cümlesi hekimin beklenmeyen hâlden sorumluluğundan kurtulmasına ilişkindir. Buna göre, hekim, müdahale gerçekleşmeseydi dahi zararın doğacağını ispatlarsa sorumluluktan kurtulur. Diğer bir deyişle, yasaklanmış müdahalenin gerçekleştirilmesi sırasında beklenmeyen hâlden dolayı hasta zarar görmüşse, hekimin sorumluluktan kurtulabilmesi için müdahale olmasaydı dahi bu zararın gerçekleşeceğini ispatlaması gerekir. Bu ispatlanırsa, hekimin beklenmeyen hâlden sorumluluğu ortadan kalkar.⁷⁵

SONUÇ

Hekimin tıbbi uygulamalarında hastaya verdiği zarar sebebiyle hukuki sorumluluğu gündeme gelir. Hekimin hukuki sorumluluğu, sözleşme, haksız fiil veya sözleşme öncesi görüşmelerden doğabilir. Bunların dışında, hekimin hastanın yararına ve farazi iradesine uygun olmak üzere, hastanın açık bir rıza beyanını aramaksızın tıbbi müdahalede bulunması söz konusu olabilir. Bu durumda, hekimin sorumluluğu, Türk Borçlar Kanunu'nda bulunan vekâletsiz iş görme hükümlerine göre belirlenir.

Gerçek vekâletsiz iş görme, iş görenin yetkili veya yükümlü olmadığı hâlde, başka bir kişi olan iş sahibinin menfaatine veya varsayılan iradesine uygun olarak gerçekleştirdiği hukuki işlem veya

⁷⁴ Reyhani Yüksel, "Vekâletsiz İş Görme," 802; Özay, *Estetik Amaçlı Müdahale*, 108. Bu durumda dahi hekimin sorumluluktan kurtulmasının mümkün olmadığına ilişkin bkz. Seçer, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 138.

⁷⁵ Demir, "Sorumluluğun Kaynakları," 270; Şenocak, *Hekimin Sorumluluğu*, 106; Er, *Sağlık Hukuku*, 332; Seçer, "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," 138; Altun, "Vekâletsiz İş Görme," 305.

eylemidir. Gerçek vekâletsiz iş görmenin unsurları, başkasına ait bir işin yapılması ve iş görenin iradesinin de bu işin yapılması yönünde olması ile iş görenin bu işi yapmakla yükümlü olmamasıdır. Hukuki niteliği bakımından, gerçek vekâletsiz iş görmenin, sözleşme benzeri ilişki olduğu kabul edilmektedir.

Hekim ve hasta arasında sözleşme veya haksız fiil ilişkisi olmamasına rağmen, bazı durumlarda hekimin hastaya müdahalesi söz konusu olabilir. Bu müdahale, gerçek vekâletsiz iş görme niteliğindedir. Gerçek vekâletsiz iş görme, hastanın yararına veya muhtemel iradesine yöneliktir. Hekimin gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğu, acil durumlar veya müdahalenin genişletilmesi hâllerinde ortaya çıkar.

Acil durumlar, hastanın ölüm tehlikesi içinde olduğu veya ağır bir zarara uğrama ihtimalinin bulunduğu durumlardır. Hekim, acil durumlarda, ölüm tehlikesinin giderilmesi veya ağır zararın önlenmesine ilişkin tedbirleri almalı ve bu yönde ilk yardım uygulamalarına başvurmalıdır. Acil durumla karşılaşan hekimin, hastayı reddetme hakkı bulunmaz. Hekimin acil durumlarda müdahalesi, hastanın sağlık merkezine getirilmesi, hekimin hastanın bulunduğu yere çağırılması veya hekimin tesadüfen hastaya rastlaması ile söz konusu olabilir.

Hekimin gerçek vekâletsiz iş görme kapsamındaki fiillerinden diğeri ise müdahalenin genişletilmesidir. Müdahalenin genişletilmesi, hekim ile hasta arasında belli bir müdahaleye ilişkin sözleşme olmasına rağmen, daha önceden öngörülemeyen ve ameliyat sırasında karşılaşılan bir hastalığa, sözleşmede belirtilen sınırlar aşılarak müdahale edilmesidir. Müdahalenin genişletilmesinin gerçek vekâletsiz iş görme kapsamında değerlendirilebilmesi için hastanın rıza alınamayacak bir hâlde olması ve müdahalenin genişletilmesinin hastanın yararına olması gerekir.

Hekimin gerçek vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan sorumluluğunun sınırları, TBK m. 527'ye göre belirlenir. Sorumluluğun unsurları, gerçek vekâletsiz iş görmeden doğan bir borcunun ihlali, bu ihlalden bir zararın doğması, ihlal ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması ve kusurdur. Kusur, kast veya ihmal dolayısıyla

ortaya çıkabilir. Kusurun doğmaması için hekimin müdahalesi, somut olayda gerekli ve yeterli bir şekilde olmalıdır. Müdahalede kusurun mevcut olup olmadığının tespit edilmesi için tıbbi standartlar incelenmelidir. Tıbbi standartlar, güncel tıbbi gelişmeler de göz önüne alınarak benzer konumdaki hekimlerin benzer olaylarda genel olarak tercih ettiği teşhis ve tedavi yöntemlerine ilişkin kurallardır. Hekim, tıbbi standartlara uymalı; genelgeçer yöntem dışında bir yöntem kullanacağı durumda ise bu yöntemin hastanın yararına olmasını ve tehlikesinin diğerine göre daha düşük olması gerektiğini göz ardı etmemelidir. Hekim, tıbbi standartlara göre somut olaydaki ve benzer koşullardaki bir hekimin göstereceği ortalama dikkat ve özeni göstermediği takdirde kusuru doğar ve sorumluluğu gündeme gelir.

Hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi konusu doktrinde tartışmalıdır. Kanaatimizce sorumluluğun her durumda hafifletilmesi veya hiçbir durumda hafifletilmemesi yönündeki görüşler hakkaniyete uygun değildir. Hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi için somut olaydaki şartlar değerlendirilmelidir. Nitekim acil durumlarda, hastanedeki şartlara sahip olmayan hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi ile ameliyathanede her türlü imkân varken müdahaleyi genişleten hekimin sorumluluğunun hafifletilmesi eşit değildir.

Hastanın müdahaleyi yasaklamış olmasına veya müdahalenin gereği olmamasına rağmen hekim bilinçli olarak müdahalede bulunursa, hekimin beklenmeyen hâllerden de sorumluluğu doğar. Hekimin beklenmeyen hâlden sorumluluğu ile kast edilen, hekimin kendisinden kaynaklanmayan aksaklıklardan da sorumlu olmasıdır. Ancak hekim, müdahalede bulunmamış olsaydı dahi bu zararın doğacağını ispatlarsa, hekimin beklenmeyen hâlden sorumluluğu kalkar.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Hüseyin Can. "Vekaletsiz İş Görende İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı Mıdır?." *Ankara Barosu Dergisi*, no. 1 (2017): 91-122.
- Altun, Zeynep. "Hekimin Vekâletsiz İş Görmeden Doğan Sorumluluğunun İncelenmesi." *Tıp Hukuku Dergisi*, no. 14 (2018): 297-307.
- Arsebük, Esat. *Borçlar Hukuku*. Ankara: Güney, 1950.
- Ateş, Turan. *Hekimlerin Cezai ve Hukuki Sorumlulukları*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2007.
- Ayan, Mehmet. *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukukî Sorumluluk*. Ankara: Kazancı, 1991.
- Aydın, Öztürk. *Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk*. İstanbul: Legal, 2014.
- Aydoğdu, Murat ve Kahveci, Nalan. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)*. Ankara: Adalet, 2017.
- Aykın, Aykut Cemil. "Hekimin Sorumluluğu ve Bu Kapsamda Vakıf Üniversite Hastanelerinde Çalışan Hekimlerin Durumu" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Üniversitesi, 2015.
- Başpınar, Veysel. "Hekimin Özen Borcu," iç. *Sağlık Hukuku Sempozyumu Erzincan 15-16 Mayıs 2006*, ed. Cem Baygın, Metin Uçar, Yusuf Büyükay, 23-38. Ankara: Yetkin, 2007.
- Bilge, Necip. *Borçlar Hukuku – Özel Borç Münasebetleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1971.
- Birsan, Kemaleddin. *Borçlar Hukuku Dersleri – Borçların Genel Hükümleri*. İstanbul: Fakülteler, 1967.
- Brandt, Eric A. "Good Samaritan Laws – The Legal Placebo: A Current Analysis." *Akron Law Review* 17, no. 2 (1983): 303-333.
- Brown, O. William. "Good Samaritan Statutes: A Malpractice Defense for "Doing the Right Thing"." *Journal of Vascular Surgery* 51, no. 6 (2010): 1572-1573.
- Burke, Bridget A. "Using Good Samaritan Acts to Provide Access to Health Care for the Poor: A Modest Proposal." *Annals of Health Law* 1, no. 1 (1992): 139-153.

- Canbolat, Ferhat. "Kamu Hastanesinde Yapılan Tıbbi Müdahalede Hekimin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğunun Dayanağı." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 80 (2009): 156-181.
- Carmi, Amnon ve Wax, Harry. *Patients' Rights*. Tel Aviv: Yozmot, 2002.
- Çetin, Gürsel. "Tıbbi Mapraktis," iç. *Yeni Yasalar Çerçevesinde Hekimlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu, Tıbbi Malpraktis ve Adli Raporların Düzenlenmesi*, ed. Coşkun Yorulmaz, Gürsel Çetin, 31-42. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi, 2006.
- Değdaş, Ulaş Can. "Hatalı Tıbbi Uygulamadan (Malpraktis) Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk." *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no. 6 (2018): 41-65.
- Demir, Mehmet. *Hekim ve Hastane Yönünden Tıbbi Sorumluluk Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2018.
- Demir, Mehmet. "Hekimin Hukuksal Sorumluluğunun Kaynakları ve Özel Hastane – Kamu Hastanesi Ayrımı," iç. *Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan*, ed. Mehmet Ünal, Veysel Başpınar, Hasan Seçkin Ozanoğlu ve Süleyman Yılmaz, 263-281. Ankara: Seçkin, 2009.
- Doğan, Cahid. "Acil Tıp ve Hasta Güvenliği," iç. *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefke Avrupa Üniversitesi 3. Sağlık Hakkı ve Sağlık Hukuku Sempozyumu*, ed. Cahid Doğan ve Nilgün Sarp, 120-187. Ankara: Adalet, 2012.
- Doğan, Murat. "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," iç. *Mersin Barosu Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk Sempozyumu Bildirileri*, (16-17 Ocak 2009), 41-60.
- Dutton, Ian. *Practitioner's Guide to Medical Malpractice in South African Law*. Cape Town: Siber Ink, 2015.
- Dünya Sağlık Örgütü. *WHO Resource Book on Mental Health, Human Rights and Legislation*. Geneva: World Health Organization, 2005.
- Er, Ünal. *Sağlık Hukuku*. Ankara: Savaş, 2008.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin, 2018.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Yetkin, 2016.
- Erman, Hasan. "Hekimin Hukuki Sorumluluğu," iç. *Bülent Davran'a Armağan*, 143-153. İstanbul: Beta, 1998.

- Eryılmaz, Vildan. "Hekim ile Hasta Arasındaki Hukuki İlişkinin Tıbbi Müdahaleler Bakımından Değerlendirilmesi," iç. *Farklı Çerçevelerden Tıp Hukuku Sorunları*, 38-57. Ankara: Adalet, 2014.
- Fidan, Nurten. "Hekimin Tıbbi Müdahaleleri Nedeniyle Sorumluluğu." *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 1, no. 3 (2010): 349-362.
- Gökcan, Hasan Tahsin. *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk*. Ankara: Seçkin, 2013.
- Gulam, Hyder ve John Devereux. "A Brief Primer on Good Samaritan Law for Health Care Professionals." *Australian Health Review* 31, no. 3 (2007): 478-482.
- Gülel, İlhan. *Tıbbi Müdahaleye Rıza*. Ankara: Seçkin, 2018.
- Günday, Rezzan. *Tıbbi Müdahale ve Tedavide Malpraktisten Doğan Hukuki Sorumluluk*. Ankara: Adalet, 2012.
- Hakeri, Hakan. *Tıp Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2018.
- Hakeri, Hakan. "Tıp Hukukunda Komplikasyon Malpraktis Ayırımı." *Toraks Cerrahisi Bülteni* 5, (2014): 23-28.
- Kazık, Yahya. "Özel Hukuk Açısından Muayenehane ve Özel Hastanede Verilen Tıbbi Yardımlarda Hekimin Sorumluluğu." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, 2002.
- Kıcalıoğlu, Mustafa. *Doktorların ve Hastanelerin Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları*. Ankara: Adalet, 2011.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan, 2018.
- Kirkit, Ecem. *Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu*. Ankara: Adalet, 2016.
- Koschaker, Paul ve Kudret Ayiter. *Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi, 1993.
- Nomer, Halûk Nami. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta, 2017.
- Oğuzman, M. Kemal ve Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Cilt 1. İstanbul: Vedat, 2018.
- Oral, Tuğçe. "The Definition of Legal Relationship Between a Patient and Physician." *Ankara Bar Review* 4, no. 1 (2011): 21-32.

- Özay, Merter. *Estetik Amaçlı Müdahalelerde Hekimin Hukuki Sorumluluğu*. Ankara: Yetkin, 2006.
- Özdemir, H. Gökçe. *Roma ve Türk Hukuklarında Vekaletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio)*. Ankara: Seçkin, 2001.
- Özdemir, Hayrunnisa. "Hekimin Hukuki Sorumluluğu." *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, no. 1 (2016): 33-81.
- Özdemir, Hayrunnisa. *Özel Hukukta Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi*. Ankara: Yetkin, 2004.
- Polat, Oğuz. *Tıbbi Uygulama Hataları*. Ankara: Seçkin, 2015.
- Reyhani Yüksel, Sera. "Hekimin Vekâletsiz İş Görmeden Doğan Sorumluluğu." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 21, no.2 (2015): 793-804.
- Sarıtaş, Hatice. *Hasta Hakları Açısından Hekim Sorumluluğu*. Ankara: Bilge, 2005.
- Saruhan, Utku. *Gerçek Vekâletsiz İşgörme*. Ankara: Yetkin, 2018.
- Savaş, Halide. *Yargıya Yansıyan Tıbbi Müdahale Hataları*. Ankara: Seçkin, 2013.
- Seçer, Öz. "Hekimin Hukuki Sorumluluğu." *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 1 (2013): 107-148.
- Shepherd, B., D. Macpherson, ve C.M.B. Edwards. "In-flight Emergencies: Playing The Good Samaritan." *Journal of the Royal Society of Medicine* 99, no. 12 (2006): 628-631.
- Sindel, Ece. "Hekimin Haksız Fiil Sorumluluğu." *Terazi Hukuk Dergisi* 11, no. 119 (2016): 243-255.
- Şatır, Nejdett. *Emsal Kararlar Işığında Kamu ve Özel Hastanelerde Çalışan Hekimlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*. Ankara: Yetkin, 2015.
- Şenocak, Zarife. *Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1998.
- Tandoğan, Halûk. *Vekâletsiz İş Görme*. İstanbul: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1957.
- Thomas, Vincent C. "Good Samaritan Law: Impact on Physician Rescuers." *Wyoming Law Review* 17, no. 1 (2017): 149-168.

- Türkmen, Ali. *Hasta ve Hekim Hukuku*. Ankara: Adalet, 2013.
- Uygur, Atiye. "Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2009.
- Uzun Şenol, Pınar. "Vekaletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu." *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, no. 3 (2014): 293-309.
- Üstündağ, Mustafa Emir. "Hekimin Hukuki Sorumluluğu." *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2, no. 2 (2012): 87-93.
- Yavuz, Cevdet, Faruk Acar ve Burak Özen. *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. İstanbul: Beta, 2014.
- Yavuz İpekyüz, Filiz. *Türk Hukukunda Hekimlik Sözleşmesi*. İstanbul: Vedat, 2006.
- Zevkliler, Aydın ve K. Emre Gökyayla. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Turhan, 2018.
- Zorlu, Süleyman Emre. *Osmanlı Tıp Hukuku*. Ankara: Adalet, 2017.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

- Kazancı İçtihat Bilgi Bankası: <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>